

ПЕРЕДМОВА

Презентуючи посібник, що містить теорії соціальної психології (сучасні соціально-психологічні вчення), треба сказати, чому їх вивчення важливе для людини, яка планує стати психологом.

Знання сучасних теорій соціальної психології є компонентом тих академічних знань, які покликані підвищити когнітивну складність особистості, зробити різнобічнішим бачення нею реальності всупереч однобічності та стереотипності, адже це неприпустимо для психолога.

По-перше, психолог (зокрема практичний психолог) не може бути тільки ремісником, який навчився грамотно здійснювати кілька технічних операцій і може спокійно заробляти цим все життя. Так може вчинити той, хто не мріє стати справжнім майстром. Адже психолог має справу з людськими душами, а це матерія дуже тонка і неймовірно складна. Працюючи лише з окремим її елементом, треба чітко уявляти, як це втручання вплине на функціонування психіки загалом. Зважаючи на складність матерії, з якою працює психолог, він повинен знати усі ресурси та дефіцити, які містить людська психіка. І на жаль, цих знань ніколи не буває достатньо...

По-друге, до знання теорій спонукає відповідальність роботи психолога-практика. У цьому контексті психологію часто порівнюють з медициною. Уявіть, що Ви хочете стати хірургом і робити операції на серці. Вочевидь, Ви не тільки поцікавитесь, де в людському організмі розміщене серце, а й дізнаєтеся, як розташовані стосовно серця інші органи, кровоносні судини, а також вивчите фізіологію серця, роботу інших систем організму і в результаті – усього організму загалом. Усе це є сама теорія. Ви ж не будете братися за скальпель, не дізнавшись найменших подробиць, адже Ваша відповідальність Вам цього не дозволить. А людська психіка ще складніша, ціна помилки – значно вища...

По-третє, давайте замислимося: що забезпечує психологу його професіоналізм? Володіння психодіагностичним інструментарієм? Але він нині є у вільному доступі (в інтернеті, книжках, у всім доступному

дискурсі). Ним може скористатися хто завгодно. Можливо, володіння методами психологічного впливу? Але ж інтернет рясніє такою інформацією. Менеджери, політики, фахівці з мас-медіа й інші – усі користуються психологічними маніпуляціями та техніками. Особистість психолога, яка, безперечно, відіграє роль в його професійній роботі, усе ж не може бути ознакою професіоналізму. Насправді професіоналізм забезпечується специфічним професійним мисленням (світоглядом) психолога, відмінним від мислення соціолога, інженера, лікаря. Його світогляд є “психоцентричним”: він вміє помічати реальні психологічні проблеми там, де інші бачать проблеми лише організаційні чи медичні. Він бачить психологічний підтекст і психологічні рішення різних проблемних ситуацій. Саме тому він психолог, знавець людських душ.

Цей світогляд не виникає сам по собі або внаслідок отримання диплома. Він формується поступово під час ознайомлення з думками попередників – майстрів психологічної науки і практики. Не будемо вдаватися до ілюзій і жорстко розмежовувати теорію і практику. Психологічна теорія – це не що інше, як квінтесенція психологічної практики, яку осмислив майстер, “сухий залишок” і узагальнення його висновків. Здатність дивитися на світ очима майстра-психолога – ось що дає вивчення тієї чи іншої психологічної теорії. Результатом стає надбання того когнітивного апарату, за допомогою якого здійснюється аналіз і синтез психологічної реальності, що нас оточує.

Цей посібник містить виклад зарубіжних теорій соціальної психології як певної квінтесенції європейських та американських вчень про соціальну психіку. Кожна з цих теорій пояснює соціальну реальність і може бути застосована у практиці.